

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

શ્રી મીનાક્ષી મિલ્સ લિમિટેડ, મદુરાઈ

વિરુદ્ધ

આવકવેરાના કમિશનર, મદ્રાસ

૧૯/૦૮/૧૯૬૬

[જે. સી. શાહ અને વી. ભાર્ગવ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

આવકવેરાનો કાયદો, ૧૯૨૨ (૧૧/૧૯૨૨), કલમ ૧૦ (૨) (xv)–
વ્યવસાયમાં દખલ કરતા આદેશના અમલીકરણને રોકવા માટે કાર્યવાહી માટે
કરવામાં આવેલ ખર્ચ–જો સ્વીકાર્ય કપાત હોય તો.

કરદાતા–મિલે ભારતીય આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૦ (૨) (xv)
હેઠળ તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચ અને નિષ્ફળ રિટ પિટિશન અને તેની
અપીલના સંદર્ભમાં સરકારને આપવામાં આવેલા ખર્ચની કપાતનો દાવો કર્યો

હતો.વિભાગીય સત્તાવાળાઓ દ્વારા કપાતને નામંજૂર કરવામાં આવી હતી, અને આ પ્રશ્નનો જવાબ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા કરદાતા વિરુદ્ધ આપવામાં આવ્યો હતો.આ અદાલતમાં અપીલમાં.

ઠેરવ્યું : અપીલને મંજૂરી આપવી જોઈએ.

કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી કરપાત્ર વ્યક્તિના વ્યવસાયના સંબંધમાં હતી.

નાગરિક કાર્યવાહીમાં કાયદાકીય અથવા કારોબારી પગલાંના અમલીકરણનો વિરોધ કરવા માટે કરવામાં આવેલો ખર્ચ, જે વ્યવસાય ચલાવવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે અથવા તે પગલું અમાન્ય છે તેવી ઘોષણા મેળવવા માટે, જો અન્ય શરતો સંતોષાય તો, કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ કરપાત્ર આવકની ગણતરીમાં સ્વીકાર્ય કપાત તરીકે સ્વીકાર્ય રહેશે, ભલે તે ખર્ચ આવકની કમાણી સાથે સીધો સંબંધ ધરાવતો ન હોય.માત્ર કાર્યવાહી નિષ્ફળ ગઈ હોવાના કારણે કરપાત્ર આવકની ગણતરીમાં ખર્ચને સ્વીકાર્ય કપાત તરીકે સ્વીકારવાની ના પાડી શકાય નહીં.કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં અને તેને એક અદાલતથી બીજી અદાલતમાં લઈ જવામાં કરદાતાની દ્રઢતા અને તે હેતુ માટે ફરીથી ખર્ચ કરવો એ દાવાને નામંજૂર કરવા માટેનો આધાર ન હોઈ શકે.[૩૯૬ બી-સી; ૩૯૯ બી]

આવકવેરાના કમિશનર, પશ્ચિમ બંગાળ વિરુદ્ધ એચ. હિરજી રૂ. ૨૩ આઈટીઆર ૪૨૭, મોર્ગન (કરવેરાના ઇન્સ્પેક્ટર) વિરુદ્ધ ટેટ એન્ડ લાઈલ લિમિટેડ રૂ. ૨૬ આઈટીઆર ૧૯૫-૩૫ ટીસી ૩૬૭ અને આવકવેરાના કમિશનર, કેરળ વિરુદ્ધ મલયાલમ પ્લાન્ટેશન્સ લિમિટેડ, [૧૯૬૪] ૭ એસસીઆર ૬૯૩ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દીવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર : સિવિલ અપીલ નંબર ૫૫૭ અને ૫૫૮/૧૯૬૫.

(ટેક્સ કેસ નંબર ૮૭/૧૯૬૦ માં) મદ્રાસ હાઈકોર્ટના ૧૯/૦૯/૧૯૬૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી વિશેષ પરવાનગી દ્વારા અપીલ .

અપીલકર્તા માટે આર ગણપતિ એચર.

પ્રતિવાદી માટે આર. એમ. હજારનાવિસ અને આર. એન. સચથે.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ શાહ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

શ્રી મીનાક્ષી મિલ્સ લિમિટેડ-ભારતીય કંપની અધિનિયમ હેઠળ સ્થાપિત

કંપની, જેની મદુરાઈ ખાતે નોંધાયેલ ઓફિસ છે, તે સુતરાઉ કાંતણ અને વણાટનો વ્યવસાય કરે છે.કંપનીના કારખાનાના પરિસરમાં ૮૦ હાથવણાટ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે.આ હાથવણાટ ફેક્ટરી દ્વારા ઉત્પાદિત ચાર્ન વણાટ કરવા માટે અપૂરતા હોવાનું જણાયું હતું અને ઉત્પાદિત ચાર્નનો એક ભાગ ફેક્ટરીની બહારના વણકરોને વહેંચવામાં આવ્યો હતો જેમને કંપની દ્વારા ચાર્ન વણાટ કરવા માટે કાપડમાં રોકવામાં આવ્યા હતા.ભારત સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા કોટન કલોથ એન્ડ ચાર્ન (કંટ્રોલ) ઓર્ડર, ૧૯૪૫ની કલમ ૧૮-બી હેઠળ, કાપડ કમિશનરને કોઈપણ ઉત્પાદક અથવા વેપારી અથવા ઉત્પાદકો અથવા વેપારીઓના કોઈપણ વર્ગને, અન્ય બાબતોની સાથે, આવા વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સિવાય અને કાપડ કમિશનર સ્પષ્ટ કરે તેવી શરતોને આધિન ચોક્કસ વર્ણનના કોઈપણ ચાર્ન અથવા કાપડનું વેચાણ અથવા વિતરણ ન કરવા માટે નિર્દેશ આપવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવ્યા હતા.૦૭/૦૨/૧૯૪૬ પર, કાપડ કમિશનરે એક આદેશ બહાર પાડ્યો હતો જેમાં કંપનીને કાપડ કમિશનર નિર્દિષ્ટ કરે તે વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સિવાય કંપની દ્વારા ઉત્પાદિત કોઈપણ ચાર્નનું વેચાણ અથવા વિતરણ ન કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.તે આદેશમાં લખવામાં આવ્યું હતું કે "આ આદેશમાં કંઈપણ હાથવણાટ અથવા પાવરલૂમ પર કપડાના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલા ન હોય તેવા ચાર્નના કોઈપણ વેપારીને ઉપરોક્ત આદેશની કલમ ૧૮-A ના અનુસરણમાં કરવામાં આવેલા વેચાણ અથવા વિતરણને લાગુ પડશે નહીં".કંપનીએ

ટેક્સટાઈલ કમિશનરને ૧૩/૦૨/૧૯૪૬ પર પત્ર લખીને રજૂઆત કરી હતી કે સામાન્ય શબ્દોમાં પ્રતિબંધ કોટન ક્લોથ એન્ડ યાર્ન (કંટ્રોલ) ઓર્ડર દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાની બહાર છે. વાણિક્યોને યાર્ન પહોંચાડવાના પ્રતિબંધ છતાં કંપનીએ ચાલુ રાખ્યું અને ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ સુધી આમ કર્યું. આ યાર્ન કાપડ કમિશનરના આદેશ હેઠળ જમ કરવામાં આવ્યું હતું. ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ પર, પ્રાંતીય કાપડ કમિશનરે, ભારત સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચના દ્વારા તેમને આપવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે, કંપનીને સંબોધતા એક આદેશ જારી કર્યો હતો કે:

"તે મુજબ તમારે તમારી ડિલિવરી નીચે સૂચિત વ્યક્તિઓની શ્રેણીઓ સુધી મર્યાદિત રાખવી જોઈએ:—

(અ) લાઈસન્સ ધરાવતા યાર્ન ડીલરો (કંટ્રોલ ઓર્ડરના ૧૮-એ અનુસાર).

(બી) એવા ગ્રાહકો કે જેમણે મૂળભૂત સમયગાળા ૧૯૪૦-૪૨ દરમિયાન તમારી પાસેથી સીધા જ યાર્ન ખરીદ્યું હોય (ઉપર ઉલ્લેખિત ૪ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૬ના મારા પરિપત્ર પત્ર અનુસાર).

(સી) મદુરાઈ ખાતે તમારી મિલના પરિસરમાં સ્થિત તમારી હેન્ડલૂમ ફેક્ટરી (માત્ર જરૂરી ચાર્જનો જથ્થો).

નોંધ:—તમારા દ્વારા ચાર્જની અન્ય કોઈપણ ડિલિવરી જે વિશેષ આદેશ અથવા કાપડ નિયંત્રણ સત્તામંડળની પરવાનગી દ્વારા આવરી લેવામાં આવતી નથી તે મુજબ ઉપર ઉલ્લેખિત કલમ ૧૮-બી હેઠળ કાપડ કમિશનરના આદેશનું ઉલ્લંઘન હશે.

આ આદેશ જારી થયા પછી, કંપનીએ વણકરોને કોઈ ચાર્જ પહોંચાડ્યું ન હતું.

૦૪/૦૩/૧૯૪૬ના રોજ કંપનીએ મદ્રાસ હાઈકોર્ટમાં ચોક્કસ રાહત અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળ એક રિટ ઓફ મેન્ડમસ માટે અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં મદ્રાસના પ્રાંતીય કાપડ કમિશનરને મદુરાઈ અને રાજાપલાયમમાં અથવા તેની આસપાસના વણકરોને પૂરા પાડવામાં આવેલા ચાર્જને જમ કરવાથી દૂર રહેવાનો આદેશ આપવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી, જેથી કંપની સાથે જોડાયેલા ચાર્જને કપડામાં રૂપાંતરિત કરી શકાય; કંપનીને પુનઃસ્થાપિત કરી શકાય અથવા પ્રાંતીય કાપડ કમિશનર અને તેના સહકર્મચારીઓને પહેલેથી જ જમ કરેલા ચાર્જને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકાય; અને પ્રાંતીય

કાપડ કમિશનરના સહકર્મચારીઓને જપ્ત કરવાનું ટાળવા અથવા નિર્દેશ આપવા માટે વિનંતી કરવામાં આવી હતી. કાપડમાં રૂપાંતર માટે પહેલેથી જ મેળવેલી પ્રથા અનુસાર કંપની દ્વારા વ્યવસાયના સામાન્ય ક્રમમાં વણકરોને સોંપવામાં આવી શકે તેવા ચાર્જને જપ્ત કરવું. આ અરજીને ન્યાયમૂર્તિ કુન્હી રમણ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી અને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા અપીલમાં બરતરફીના આદેશની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ આ મામલાને પ્રિવી કાઉન્સિલમાં અપીલમાં લાવવામાં આવ્યો હતો. ન્યાયિક સમિતિએ કંપની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દીધી હતી. તેઓએ ઉચ્ચ અદાલત સાથે સંમત થઈને એવું માન્યું હતું કે કપાસના કપડા અને ચાર્જ (નિયંત્રણ) આદેશ, ૧૯૪૫ની કલમ ૧૮-બી પેટા-કલમ ૧ (બી) માં "વિતરિત કરો" શબ્દનો ઉપયોગ કબજો સોંપવાના તેના સામાન્ય વ્યાપક અર્થમાં થાય છે, જે મિલકત પસાર કરવાથી અલગ છે, અને તેમાં બેલેને કબજો પહોંચાડવાનો સમાવેશ થાય છે. તેનુસાર, કંપની માટે ચાર્જને કાપડમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે મિલ પરિસરની બહાર હાથવણાટ માલિકોને કંપની દ્વારા તેના ચાર્જનો ભાગ પહોંચાડવો એ કલમ ૧૮-બી પેટા-કલમ (૧) (બી) હેઠળ કરવામાં આવેલા આદેશનું ઉલ્લંઘન હતું. ન્યાયિક સમિતિએ એવું પણ માન્યું હતું કે વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમ, ૧૯૭૭ ની કલમ ૪૫ હેઠળની અરજી, જેમાં પ્રાંતીય કાપડ કમિશનરને વણકરોને પૂરા પાડવામાં આવેલા ચાર્જને જપ્ત કરવાનું ટાળવા અને પહેલેથી જ જપ્ત કરવામાં આવેલા ચાર્જને કંપનીને પરત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, તે

અયોગ્ય હતું કારણ કે જે કાયદાઓ અંગે રાહત માંગવામાં આવી હતી તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયના સામાન્ય મૂળ નાગરિક અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદાની બહાર થઈ હતી.

કંપનીએ ચોક્કસ રાહત અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળ કાર્યવાહી ચલાવવા માટે ૨૦૦૩૫ રૂપિયા ખર્ચા હતા અને ન્યાયિક સમિતિને નિષ્ફળ અપીલના ખર્ચ તરીકે સરકારને ૫૯૧૨ રૂપિયા પણ ચૂકવવા પડ્યા હતા. આવકના વળતરમાં કંપનીએ આકારણી વર્ષ ૧૯૪૯-૫૦ અને ૧૯૫૦-૫૧ માટે અનુક્રમે ૨૦૦૩૫ રૂપિયા અને ૫૯૧૨ રૂપિયાની રકમની કપાતનો દાવો કર્યો હતો કારણ કે તે તેના વ્યવસાયના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને વિશિષ્ટ રીતે નિર્ધારિત ખર્ચ છે. આ દાવાઓને વિભાગીય સત્તાવાળાઓ અને આવકવેરાની અપીલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ ટ્રિબ્યુનલે નીચેનો પ્રશ્ન મદ્રાસ ખાતેની ઉચ્ચ ન્યાયાલયને મોકલ્યો હતો:

"શું આકારણી વર્ષ ૧૯૪૯-૫૦ માં થયેલા રૂપિયા ૨૦૦૩૫ અને રૂપિયા ૫૯૧૨ (આકારણી વર્ષ ૧૯૫૦-૫૧ ને લગતા) નો ખર્ચ પ્રિવી કાઉન્સિલના નિર્દેશ મુજબ સરકારને ચૂકવવામાં આવેલો ખર્ચ હતો અને તે વ્યવસાયના સામાન્ય અભ્યાસક્રમમાં થતો ખર્ચ હતો અને કપાત તરીકે માન્ય હતો?

ઘડવામાં આવેલો પ્રશ્ન થોડો અસ્પષ્ટ છે.પરંતુ તે સામાન્ય આધાર છે કે કંપનીએ ભારતીય આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૨૨ની કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ આ આધાર પર કપાતનો દાવો કર્યો હતો કે આ બે રકમ કંપની દ્વારા તેના વ્યવસાયના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે નિર્ધારિત ખર્ચને રજૂ કરે છે.હાઈકોર્ટ આ સવાલનો જવાબ નકારમાં આપ્યો હતો.વિશેષ રજા સાથે કંપનીએ આ અદાલતમાં અપીલ કરી છે.

ટ્રિબ્યુનલને જાણવા મળ્યું છે કે ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ તારીખનો આદેશ જારી થયા પછી, કંપનીએ કોઈ પણ વણકરને ચાર્જ પહોંચાડ્યું ન હતું.ટ્રિબ્યુનલના ચુકાદામાં એવું લખવામાં આવ્યું છે કે ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ પર "યોગ્ય અધિકારીઓ દ્વારા સાચો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો" અને ત્યારબાદ કંપનીએ વણકરોને કોઈ ચાર્જનું વિતરણ કર્યું ન હતું.ચોક્કસ રાહત અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળની અરજીમાં કંપની દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાઓ અમુક અંશે સામેલ છે, પરંતુ હકીકતમાં કંપનીનો દાવો હતો કે પ્રાંતીય કાપડ કમિશનર તારીખનો આદેશ પસાર કરવામાં અસમર્થ હતા, જેમાં કંપનીના વ્યવસાય પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને આદેશ "ભરપાઈ ન કરી શકાય તેવી અને પુનઃપ્રાપ્ત ન કરી શકાય તેવી ઈજા પહોંચાડવાની શક્યતા હતી", અને એવી પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી કે ચોક્કસ રાહત અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળ આદેશ જારી કરવામાં આવે, જેમાં પ્રાંતીય કાપડ કમિશનરને આદેશ લાગુ કરવા પર પ્રતિબંધ

મૂકવામાં આવે અને કાપડ કમિશનરને આપવામાં આવેલા ચાર્જને જમ કરવાના આદેશ દ્વારા પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે. કારખાનાની બહારના વણકરોને અને પહેલેથી જ જમ કરેલા ચાર્જને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો આદેશ આપવામાં આવે. જે તારીખે કંપની દ્વારા જમ કરાયેલ ચાર્જ વણકરોને પહોંચાડવામાં આવ્યું હતું તે અંગે અરજીમાં કોઈ સ્પષ્ટ દાવો કરવામાં આવ્યો ન હતો.

આ અરજી નિષ્ફળ ગઈ, કારણ કે ઉચ્ચ અદાલતને અરજીને ધ્યાનમાં લેવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર ન હતો, અને તે પણ કારણ કે નિયંત્રણ આદેશની કલમ ૧૮-બીમાં વપરાયેલી અભિવ્યક્તિ "પહોંચાડો" માં ફેક્ટરીના પરિસરની બહારના વણકરોને કાપડમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે ચાર્જ સોંપવાનો સમાવેશ થાય છે. પરંતુ કરદાતાના વ્યવસાયને લગતી દીવાની કાર્યવાહીમાં થતો ખર્ચ સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે વ્યવસાયના હેતુ માટે નિર્ધારિત ખર્ચ તરીકે સ્વીકાર્ય છે, પછી ભલે તે કાર્યવાહી કરદાતાની વિરુદ્ધ નક્કી કરવામાં આવે. આ અદાલત દ્વારા આવકવેરાના કમિશનર, પશ્ચિમ બંગાળ વિરુદ્ધ એચ. હિરજી¹ કેસમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ ખર્ચની કપાતપાત્રતા વ્યવસાયના સંબંધમાં કાનૂની કાર્યવાહીની પ્રકૃતિ અને હેતુ પર આધારિત હોવી જોઈએ, જેનો નફો ગણતરી હેઠળ છે અને તે કાર્યવાહીના અંતિમ પરિણામથી પ્રભાવિત થઈ શકતો નથી. કંપની દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી કંપનીના વ્યવસાયના સંબંધમાં હતી. આમ કંપની અગાઉ જે રીતે તેના વ્યવસાયનું

1 [૧૯૫૩] એસ.સી.આર. ૭૧૪-૨૩ આઈ.ટી.આર. ૪૨૭.

સંચાલન કરી રહી હતી તે રીતે તેના સંચાલનમાં વહીવટી સત્તાવાળાઓ દ્વારા દખલગીરી સામે રાહત માંગી રહી હતી.તે જમ કરવામાં આવેલા તેના માલસામાનની પુનઃસ્થાપના માટે આદેશ મેળવવાની પણ માંગ કરી રહ્યું હતું.તે મંજૂર થઈ શકે છે કે કંપનીને કાર્યવાહી શરૂ કરતી વખતે ખોટી સલાહ આપવામાં આવી હતી.જો કે ખોટી સલાહ, અયોગ્ય સલાહ, અતિશય આશાવાદી અથવા તેની પ્રતીતિમાં વધુ પડતો આત્મવિશ્વાસ ધરાવતો કરદાતો અંતિમ નિર્ણયના પ્રકાશમાં દેખાઈ શકે છે, કાર્યવાહી શરૂ કરવા અને કાર્યવાહીમાં ખર્ચને કરપાત્ર આવકની ગણતરીમાં સ્વીકાર્ય કપાત તરીકે સ્વીકારવાનો ઇનકાર કરી શકાતો નથી, માત્ર એટલા માટે કે કાર્યવાહી નિષ્ફળ ગઈ છે, જો અન્યથા ખર્ચ વ્યવસાયના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને વિશિષ્ટ રીતે નક્કી કરવામાં આવે છે, એટલે કે વ્યવસાયના હિતને પ્રોત્સાહન આપવા માટે વ્યાજબી અને પ્રામાણિકપણે ખર્ચવામાં આવે છે.કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં અને તેને અદાલતથી અદાલતમાં લઈ જવામાં કરદાતાની દૃઢતા અને તે હેતુ માટે ફરીથી ખર્ચ કરવો એ દાવાને નામંજૂર કરવા માટેનો આધાર ન હોઈ શકે.

૧૯૩૯ના અધિનિયમ ૭ દ્વારા સુધારેલા ભારતીય આવકવેરાના અધિનિયમની કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ આવકની કમાણી સાથે સીધો સંબંધ ન હોવા છતાં ખર્ચ હજુ પણ કપાત તરીકે સ્વીકાર્ય હોઈ શકે છે.વ્યવસાયની સુરક્ષા માટે કરદાતા દ્વારા શરૂ કરાયેલ અથવા હાથ ધરવામાં આવેલ દીવાની

મુકદ્દમા પરનો ખર્ચ કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ ખર્ચ તરીકે સ્વીકાર્ય છે, જો કે અન્ય શરતો પૂર્ણ કરવામાં આવે, તેમ છતાં ખર્ચ આવકની કમાણી સાથે સીધો સંબંધ ધરાવતો નથી.વાણિજ્યિક લાભના હેતુઓ માટે પ્રત્યક્ષ અને તાત્કાલિક લાભના દષ્ટિકોણથી અને પરોક્ષ રીતે વ્યવસાયના સંચાલનને સરળ બનાવવા માટે કરવામાં આવેલ ખર્ચ તેથી સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે વેપારના હેતુઓ માટે નક્કી કરવામાં આવેલ ખર્ચ છે.મોર્ગન (કરવેરાના નિરીક્ષક) વિરુદ્ધ ટેટ એન્ડ લાઇલ લિમિટેડમાં² હાઉસ ઓફ લોર્સે એવું માન્યું હતું કે ખાંડના શુદ્ધિકરણમાં સંકળાયેલી કંપની દ્વારા કરવામાં આવેલો ખર્ચ, ઉદ્યોગના જોખમી રાષ્ટ્રીયકરણનો વિરોધ કરવા માટેના પ્રચાર અભિયાનમાં કંપનીના વેપારના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે નિર્ધારિત રકમ હતી અને તે આવકવેરાના હેતુઓ માટે તેના નફામાંથી સ્વીકાર્ય કપાત હતી.ગૃહના બહુમતી સભ્યોએ એવું માન્યું હતું કે ખર્ચનો ઉદ્દેશ કંપનીની અસ્કયામતોને જમીની બચાવવા અને તેને ચાલુ રાખવા અને નફો મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો છે, ખર્ચ આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૧૮ની અનુસૂચિ ડીના કેસો (૧) અને (૨) ને લાગુ પડતા નિયમોના નિયમ ૩ (એ) હેઠળ સ્વીકાર્ય કપાત છે.

કંપની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીનો ઉદ્દેશ એ જાહેરાતને સુરક્ષિત કરવાનો હતો કે જ્યાં સુધી તે કંપનીના વ્યવસાયને જે રીતે કરવા માટે ટેવાયેલી હતી તે રીતે ચાલુ રાખવાના અધિકાર પર પ્રતિબંધ મૂકવા માંગતો હતો

2 ૨૬ આઈ.ટી.આર. ૧૯૫-૩૫ ટી.સી. ૩૬૭.

ત્યાં સુધી તે અનધિકૃત હતો અને તે આદેશના અમલીકરણને રોકવા માટે:આથી કંપની અદાલત પાસેથી હસ્તક્ષેપ વિના વ્યવસાય ચલાવવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો આદેશ મેળવવા માંગતી હતી.તે વતી કરવામાં આવેલો ખર્ચ નિઃશંકપણે કંપનીના વ્યવસાયના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે નિર્ધારિત ખર્ચ હશે.

જો કે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કંપની દ્વારા તારીખ ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ ના પ્રતિબંધાત્મક આદેશની વિરુદ્ધમાં વણકરોને આપવામાં આવેલ ચાર્જ પ્રાંતીય કાપડ કમિશનરના આદેશ હેઠળ જોડવામાં આવ્યું હતું, અને કંપનીએ પ્રતિબંધાત્મક આદેશનું ઉદ્ધંધન કર્યું હોવાથી, કંપની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરજિયાત અરજીનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ કંપનીના અભિયોજન સામે રક્ષણ મેળવવાનો અને જે માલ પરત કરવાનો આદેશ હતો જેના સંદર્ભમાં ગુનો કરવામાં આવ્યો હતો.તે દાવાની કાર્યવાહીમાં થતો ખર્ચ, એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે, વ્યવસાયના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે નિર્ધારિત નથી. એચ. હિરજીના^૩ કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર ભાર મૂકવામાં આવ્યું હતું, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જે વ્યક્તિ પર સંગ્રહખોરી અને નફાકારકતા વટહુકમ, ૧૯૪૩ની કલમ ૧૩ હેઠળ વાજબી કરતાં વધુ કિંમતે માલ વેચવાના આરોપ હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી, તેની કલમ ૬ની જોગવાઈઓનું ઉદ્ધંધન કરીને અને તેના શેરનો એક ભાગ જપ્ત કરીને લઈ જવામાં આવ્યો હતો,

૩ [૧૯૫૩] એસ.સી.આર. ૭૧૪-૨૩ આઈ.ટી.આર. ૪૨૭.

તે આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ તેની સામે ફોજદારી કાર્યવાહીનો બચાવ કરવા માટે ખર્ચવામાં આવેલી રકમ માટે કપાતનો દાવો કરવા માટે હકદાર નથી કારણ કે ખર્ચ નાખવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય નહીં. સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે વ્યવસાયના હેતુ માટે ખર્ચવામાં આવે છે.પરંતુ દલીલ અંતર્ગતની ધારણા સાચી નથી.ટ્રિબ્યુનલે કેસના નિવેદનમાં ફકરા-૨માં અવલોકન કર્યું છે:

"ત્યારબાદ, ૨૦મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૪૬ના રોજ, યોગ્ય સત્તાધિકારી દ્વારા યોગ્ય આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તે સામાન્ય આધાર છે કે તે તારીખ પછી, મૂલ્યાંકનકર્તા દ્વારા કોઈ પણ દરે ચાર્જનું વધુ વિતરણ કરવામાં આવ્યું ન હતું.૭મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૪૬ અને ૨૦મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૪૬ વચ્ચેના વચગાળાના સમયગાળામાં હાથવણાટ વણકરોને વહેંચવામાં આવેલા ચાર્જને પ્રાંતીય કાપડ કમિશનર દ્વારા જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો અને કરદાતાએ ૧૮૭૭ના વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમ-૧ની કલમ ૪૫ હેઠળ અરજી દાખલ કરીને તેનો વિરોધ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.

ટ્રિબ્યુનલની દૃષ્ટિએ કંપનીએ ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ તારીખના આદેશની શરતોનું ઉલ્લંઘન કર્યું નથી; તેથી એવું ન કહી શકાય કે કંપની ફોજદારી કાર્યવાહી અને

૨૦/૦૨/૧૯૪૬ તારીખના આદેશના ઉદ્ધનથી ઉદ્ભવતા પરિણામો સામે પોતાને બચાવવા માંગતી હતી.

તે સાચું છે કે આદેશને નકારી કાઢવાના આદેશની અપીલના ચુકાદામાં, મુખ્ય ન્યાયાધીશ લીચે કોર્ટ વતી બોલતા નિરીક્ષણ કર્યું હતું:(શ્રી મીનાક્ષી મિલ્સ વિરુદ્ધ પ્રાંતીય કાપડ કમિશનર, મદ્રાસ જુઓ:⁴

"હકીકત એ છે કે આ આદેશ અસરકારક રીતે અપીલકર્તાને મિલ પરિસરની બહાર સ્થિત હાથશાળના માલિકોને ચાર્જ પહોંચાડવા પર પ્રતિબંધ હોવા છતાં, અપીલકર્તાએ આવા વણકરોને ચાર્જ પહોંચાડવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું.", અને ન્યાયિક સમિતિએ અવલોકન કર્યું:

"પ્રતિબંધ હોવા છતાં અપીલકર્તાએ આવા માલિકોને (પહેલેથી જ ઉદ્દેશ કર્યો છે તેમ) ચાર્જ પહોંચાડવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું જેથી તેઓ ચાર્જને કાપડમાં ફેરવી શકે અને વસ્તુને મિલોમાં પાછા લાવી શકે.

(શ્રી મીનાક્ષી મિલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ પ્રોવિન્સિયલ ટેક્સટાઇલ કમિશનર, મદ્રાસ જુઓ.⁵

4 એ. આઈ. આર. ૧૯૪૭ મદ્રાસ ૮૨.

5 એલ આર ૭૬ આઈ એ ૧૯૧, ૧૯૫.

પરંતુ ટ્રિબ્યુનલે તેના આદેશમાં કંપની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દીધી છે કે તે તેમની સમક્ષ "વિવાદિત નથી" કે ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ પછી કંપનીએ કોઈ ચાર્જનું વિતરણ કર્યું નથી.

આ કેસમાં ઉદ્દેખિત પ્રશ્નનો નિર્ણય ચોક્કસ રાહત અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળની કાર્યવાહીમાં અથવા ન્યાયિક સમિતિ દ્વારા આદેશની અપીલમાં ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા શું મળ્યું અથવા અવલોકન કરવામાં આવ્યું તેના પર નહીં, પરંતુ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના તારણો પર થવો જોઈએ.તે દુર્ભાગ્યપૂર્ણ છે કે ઉચ્ચ અદાલતે હકીકતો કેસના નિવેદનમાંથી નહીં, પરંતુ દેખીતી રીતે ન્યાયિક સમિતિના ચુકાદાથી લીધી હતી.ઉચ્ચ અદાલતે ધાર્યું હતું કે કંપનીએ કાયદાનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે કારણ કે તેણે ૨૦/૦૨/૧૯૪૬ ના હુકમનું ઉલ્લંઘન કરીને વણકરોને ચાર્જ પહોંચાડ્યું હતું.પરંતુ જે ધારણા પર ચર્ચા કરવામાં આવી છે તે ખોટી છે.

ઉચ્ચ અદાલતે એવું પણ વિચાર્યું હતું કે આવક કમાવવાના હેતુ માટે કલમ ૧૦ (૨) (xv) ની શરતોની અંદર આવવાનો ખર્ચ એક હોવો જોઈએ, અને ખર્ચ આમ કરવામાં આવ્યો હતો તે દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ સામગ્રી નથી.જો તેનો હેતુ એ સૂચવવાનો હોય કે કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ કપાત

માટે સ્વીકાર્ય ખર્ચનો પ્રાથમિક હેતુ સીધી આવક મેળવવાનો હોવો જોઈએ, તો અમે તે ઢ્રષ્ટિકોણ સાથે સંમત થવામાં અસમર્થ છીએ.

કેરળ વિરુદ્ધ મલયાલમ પ્લાન્ટેશન્સ લિમિટેડના⁶ આવકવેરાના કમિશનરના કેસમાં આ અદાલતે અવલોકન કર્યું:

""નફો કમાવવાના હેતુ માટે" અભિવ્યક્તિ કરતાં "વ્યવસાયના હેતુ માટે" અભિવ્યક્તિ વ્યાપક છે.તેની શ્રેણી વિશાળ છે:તે માત્ર વ્યવસાયના રોજિંદા સંચાલનમાં જ નહીં, પરંતુ વહીવટને તર્કસંગત બનાવવા અને તેની મશીનરીના આધુનિકીકરણમાં પણ લાગી શકે છે:તેમાં વ્યવસાયની જાળવણી માટેના પગલાં અથવા તેની સંપત્તિ અને સંપત્તિને જત્તી, બળજબરીથી પ્રક્રિયા અથવા પ્રતિકૂળ માલિકીના દાવાથી રક્ષણ માટેના પગલાં શામેલ હોઈ શકે છે:તે વ્યવસાય શરૂ કરવા અથવા તેને આગળ વધારવા માટે પૂર્વશરત તરીકે લાદવામાં આવેલી વૈધાનિક લેણાં અને કરની ચુકવણીને પણ સમજી શકે છે; તે વ્યવસાયને આગળ વધારવા માટે આનુષંગિક અન્ય ઘણા કૃત્યોને સમજી શકે છે.

જો અન્ય શરતો સંતોષાય તો, અમારા ચુકાદામાં, કરપાત્ર આવકની ગણતરીમાં સ્વીકાર્ય કપાત તરીકે કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ, કાયદાકીય અથવા કારોબારી

6 [૧૯૬૪] ૭ એસ. સી. આર. ૬૯૩,૭૦૫-૫૩ આઈટીઆર ૧૪૦,૧૫૦.

પગલાંના અમલીકરણનો વિરોધ કરવા માટે કરવામાં આવેલો ખર્ચ, જે વ્યવસાય ચલાવવા પર પ્રતિબંધ લાદે છે, અથવા તે માપ અમાન્ય છે તેવી ઘોષણા મેળવવા માટે કરવામાં આવે છે.

તેથી અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ઉલ્લેખિત પ્રશ્નનો જવાબ હકારાત્મકમાં આપવામાં આવે છે.અપીલકર્તા-કંપની આ અદાલત અને ઉચ્ચ અદાલતમાં તેના ખર્ચ માટે હકદાર રહેશે.એક સુનાવણી ફી.

વાચ. પી.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.